

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. Quibus actibus Legi satisfiat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

facit obligationi restitutionis incertorum, quia hæc est obligatio ex iustitia; sed satisfiat obligationi ex voto, quæ gravior est obligatione ex pœnitentia: strictius enim obligat Religio, quam pœnitentia, ... docet Sanch., & alii apud Bonac.

Si quis tamen teneatur missam audire, vel jejunare ex præcepto Ecclesiæ, ex voto; & ex pœnitentia injuncta, & semel missam audiat, vel jejunet non cogitando ad istas obligationes, censet Sanch. contra Merol., quod satisfiat tantum obligationi ex præcepto Ecclesiæ; quia opus est indivisibile, & videtur gravior obligatio imposita ab Ecclesia, quam obligatio voti contracta ex propria voluntate, aut obligatio orta ex intentione Confessarii; Unde potius debet differri auditio missæ debita ex voto, aut ex præcepto Confessarii, quam debita ex præcepto Ecclesiæ.

ARTICULUS II.

Quibus actibus legi satisfiat?

- I. *Quandonam possit uno, eodemque opere pluribus obligationibus satisfieri?*
- II. *An, & quomodo possit nova superveniens obligatio cadere super eundem actum alias ex alia virtute prius debitum?*
- III. *Qui tenetur dare eleemosynam, num satisfiat dando illam extreme indigenti?*
- IV. *Quandonam ommissio operis ex multiplici præcepto impositi sit multiplex peccatum in confessione explicandum?*
- V. *Num possit pluribus præceptis satisfieri diversis actionibus positis eodem tempore?*
- VI. *An possit per actum malum præcepto satisfieri?*
- VII. *Datur duplex intentio Legislatoris,*

alia legi intrinseca, seu de re præcepta, alia legi extrinseca, seu de fine obtinendo per rem præceptam: Qui solum adversus intentionem legi extrinsecam operatur, legem non transgreditur.

I. **Q**uæritur primo, An possit actu satisfieri adæquate pluribus obligationibus, seu præceptis?

Respondeo cum communi, quod si obligationes sint ex iustitia, id fieri non possit; si quis enim, verbi gratia, debeat centum Petro ex legato, & centum ob damnum illi injulte illatum, non potest utrique obligationi satisfacere solvendo tantum centum; quia non poneret æqualitatem intentam a iustitia: Contra vero si obligationes sint ex aliis virtutibus, seu ex diversis præceptis, potest unico actu pluribus obligationibus satisfieri: Verbi gratia, si quis voveat jejunare die Sabbati, & eo die incidat pervigilium, potest eodem jejunio utrique obligationi satisfacere; Quod etiam verum est, si idem injungatur a Confessario in pœnitentiam: Et ratio est, quia obligatio voti, pœnitentiæ, & alterius præcepti pendet omnino non ex natura rei, ut obligatio ex iustitia, sed a voluntate Legislatoris, qui potest pro libito obligare ad eandem rem alio titulo debitam; Quia tamen obligatio ex iustitia oritur ex natura rei, & fundatur in æqualitate rei ad rem, ideo non potest eadem solutione satisfieri pluribus obligationibus ex iustitia ortis; Et ratio a priori est, quia strictius obligat iustitia, quæ respicit adæquationem juris alieni, quam aliæ virtutes morales; ut proinde non satisfiat obligationi ex iustitia per solutionem probabilem, sicut satisfiat obligationi, verbi gratia, recitandi horas per hoc, quod probabiliter recitaveris, aut per hoc, quod illas reci-

res juxta probabilem opinionem, quod tali obligationi satisfiat: Similiter causa sufficiens aliquando ad cooperandum materialiter peccato alterius, quod sit, verbi gratia, contra castitatem, non semper est sufficiens ad cooperandum materialiter peccato alterius, quod sit contra justitiam, eo quod fortius justitia obliget; & ideo duplex debitum ex justitia nullatenus potest eadem solutione extingui; sicut potest aliquando debitum ex aliis virtutibus. Si quis tamen debeat centum ex justitia, & voveat, aut promittat illa solvere, eadem solutione satisfacit obligationi ex justitia, & obligationi ex virtute Religionis, aut fidelitatis; quia ex intentione voventis, aut promittentis pendet obligare se ad solvendum ea centum, quae debentur, & non alia; At si quis voveat, vel promittat dare alicui liberaliter centum, & debeat eidem centum ex justitia, puta ex contractu oneroso, non potest solvendo tantum centum satisfacere utrique obligationi, ut patet; quia vovit, vel promisit dare centum liberaliter, seu praeter ea, quae debet ex justitia.

II. Dubium solum est, quandonam nova superveniens obligatio cadere possit super eundem actum ex alia virtute debitum, quando vero expostulet novum actum?

Respondeo, id pendere, ut diximus, ex voluntate Legislatoris, & colligitur ex circumstantiis. Regulariter tamen nova obligatio novum actum expostulat, nisi aliunde constet, Legislatorem contentum esse eodem actu: Unde in casu dubio novus actus ponendus; quia interpretatio talis dubii fieri debet ex communiter contingentibus.

Hinc sequitur primo, quod si tu voveas, vel Confessarius injungat tibi auditionem missae, non satisfacias his obligationibus audiendo die festo mis-

sam praecipiam; quia praesumendum intentionem voventis, & Confessarii esse de imponenda missa distincta ab ea, quae debetur ex praecipio Ecclesiae, nisi aliud explicet: Contra vero, si tu voveas, vel injungat tibi Confessarius jejunium singulis Sabbatis, certum est, quod si incidat pervigilium die Sabbati, eodem jejunio satisfacias omnibus obligationibus: Immo si voveas, vel Confessarius tibi injungat auditionem missae singulis diebus per mensem, satisfacis die festo audiendo unum tantum Sacrum; quia non praesumitur, quod per votum, aut per poenitentiam injungatur in tali casu duplex sacrum audiendum die festo, nisi id explicetur; Et eodem modo si habeas votum recitandi officium Divinum quotidie, ascendendo ad Ordines Sacros satisfacis utrique obligationi recitando semel officium quotidie. Immo si voveas recitare Officium Beatae Virginis, sicut Pensionarius satisfacit obligationi recitandi officium Beatae Virginis, recitando officium Divinum, ita tu pariter per recitationem officii divini huic voto satisfacis; unde si Ordines Sacros suscipias, recitando officium Divinum satisfacis etiam obligationi voti recitandi officium Beatae Virginis. Et ex Suar. apud Merol., si voveas recitare quotidie Rosarium, & idem imponatur tibi a Confessario, satisfacis recitando semel quotidie Rosarium.

III. Sequitur secundo, quod obligatus ex voto, aut poenitentia facere eleemosynam non satisfaciat, si det pauperibus, quod debet, ex ablatione incertorum: Nec satisfaceret, ut notat Sanch., si daret fratribus, aut parentibus taliter indigentibus, ut teneatur illis subvenire; tum quia haec non esset eleemosyna, sed solutio debiti legalis; tum etiam, quia haec non esset elargitio pauperi, cum non sit pauper, qui habet jus postulandi alimen-

ta.

ta. An autem satisfiat dando eleemosynam extreme indigenti? Negat Suar., & Sayr. apud Pal.; quia nemo censetur vovere, quod aliunde est debitum, ut si voveas audire missam, non est intelligendum votum de missa præcepta; in casu autem nostro ex præcepto misericordiæ quilibet tenetur extreme indigenti subvenire: Azor. tamen, Sanch., Henr., Pal. affirmant probabilius; quia ex præcepto misericordiæ non debetur absolute eleemosyna extreme indigenti, (sicut absolute præcipitur missa die festo) sed debetur ex suppositione, quod non possit alia via tolli indigentia: Sicut enim si dares extreme indigenti, quod debes restituere ex ablatione incertorum, non tenereris illi aliam eleemosynam erogare, quia aliunde sublata est extrema indigentia; ita si das illi eleemosynam debitam ex voto, vel penitentia, non teneris illi ex præcepto misericordiæ amplius subvenire, cum sit aliunde sublata indigentia.

IV. An autem, quando idem opus duplici præcepto injunctum est, omisio talis operis sit duplex peccatum explicandum in confessione? Dicendum, quod si tale opus imponatur ex duplici præcepto respiciente eandem virtutem, unum tantum peccatum committatur; unde unum peccatum est omittere sacrum die Dominico, quo incidit festum, verbi gratia, Divi Mathiæ, aut omittere jejunium in vigilia Sancti Mathiæ, quæ incidit in Quadragesima: Contra vero duplex peccatum committitur, si omittatur missa, aut jejunium, quæ debentur tam ex præcepto Ecclesiæ, quam ex voto, aut ex penitentia; quia præcepta ista diversas virtutes respiciunt.

V. Quæritur secundo, An possit pluribus præceptis satisfieri pluribus actibus eodem tempore factis? Verbi gratia, si tenearis ad missam audiendam, & ad recitationem horarum,

Part I.

poteris ne eodem tempore satisfacere utrique obligationi audiendo missam, & recitando horas?

Respondeo cum communi, quod si actus fiant prout a præcepto exiguntur, possis procul dubio satisfacere pluribus obligationibus ponendo eodem tempore plures actus debitos: Verbi gratia, si voveas orare quotidie per mediam horam, poteris simul audire missam præceptam ab Ecclesia; nisi forte volueris te obligare ad orandum tempore distincto ab aliis orationibus debitis. Ratio est, quia auditio missæ, prout præcipitur, non est impossibilis cum oratione. Et ideo communiter docent cum Suar., Sanch., Bonac., Henr., Navar., Azor. contra Sylvest., Angel., Rosel. apud Pal., quod possis recitare horas debitas tempore missæ præceptæ; quia attentio debita horis recitandis non impedit attentionem debitam auditio- ni missæ; attentio enim ad Deum utrique operi convenit, & sufficiens est: Præterquamquod experientia constat, quod recitans horas possit testificari de iis, quæ in missa peraguntur, atque adeo stare potest præsentia moralis debita missæ cum attentione debita recitationi horarum.

VI. Quæritur tertio, An possit Legi, vel præcepto satisfieri per actum malum?

Respondeo cum communi affirmative; Si quis enim, verbi gratia, audiat missam cum attentione debita ob finem vanæ gloriæ, vel ut videatur, & turpiter ametur a fœmina, satisficit præcepto Ecclesiæ, quamvis peccet, & auditio illa Missæ sit mala ob finem malum extrinsecum: Et idem dicas, si quis det eleemosynam extreme indigenti ob turpem amorem. Ratio est, quia id, quod præcipitur a lege, est solum actus, qui de se sit bonus; vitium autem extrinsecum actui non obstat, quominus res præcepta sit

N

de

de se bona, atque adeo non obstat satisfactioni praecepti. Unde fit, quod si voveas eleemosynam, aut illa tibi in poenitentiam injungatur, & des pauperi eleemosynam ob vanam gloriam, satisfacias tuae obligationi, ex Suar., Vasq., Sanch. lib. 1. cap. 14.

Neque dicas, intentionem voventis, & confessarii esse obligare ad actum bonum, non vitiosum; Nam votum, & Confessarii imponentes poenitentiam obligant instar praecepti, atque adeo intendunt obligare ad actum de se bonum: Quamvis autem finis extrinsecus voventis, aut Confessarii, & Legislatoris sit, ut ponatur res Deo grata, & Reipublicae commoda; at finis extrinsecus legis, & voti non cadit sub legem, aut sub votum; aliter qui die jejunii opipare comederet servando leges jejunii, non satisfaceret suae obligationi, quia non fervaret finem extrinsecum imponentis jejunium, qui est maceratio carnis; quod tamen nemo dixerit.

VII. Neque replicas, in leg. *Non dubium*, cod. de Legibus, haberi: *Is in lege delinquit, qui legis verba amplectens contra legis nititur voluntatem, & intentionem.* Nam intentio Legislatoris duplex est, alia intrinseca legi, sive de re praecepta; alia legi extrinseca, sive de fine obtinendo per rem praeceptam: Verbi gratia, dum praecipitur jejunium, & intendit Legislator positionem jejunii, & intendit macerationem carnis per inediam: Qui adversus intentionem legi intrinsecam operatur, non ponendo jejunium, legem transgreditur; qui vero adversus intentionem legi extrinsecam operatur, videlicet ponendo jejunium, sed non macerando carnem, legem non transgreditur.

Neque dicas demum, in Reg. 8. *Extravag. de Reg. juris* haec haberi: *Qui ex timore facit praeceptum, aliter, quam debeat, facit; & ideo non facit.*

Nam intelligendum est, quod qui ita ex timore implet praeceptum, ut aliter non impleret legem, non impleat affectu, & quoad Deum, non vero in effectu, & quoad Ecclesiam;

ARTICULUS III.

An qui non potest implere totum praeceptum, teneatur ad partem, quam potest.

I. *Difficultas procedit in casu, quo opus praeceptum est divisibile; ut non sunt hora Canonica, jejunium Quadragesimale, &c.*

II. *Neque est verum, quod nullatenus teneatur ad partem, qui non potest totum praeceptum implere; Neque est verum, quod teneatur ad quamcumque partem, quam potest; Neque quod solum teneatur ad partem, quando ea est major pars operis praecepti.*

III. *In infirmitate vitanda est perplexitas: Extra infirmitatem, si res praecepta soleat dividi, qui non potest totum, tenetur ad quamcumque partem, qua sit moraliter integra; Si vero non soleat dividi, tunc excusatur, quando pars, qua non potest impleri, non est modica.*

IV. *Qui nequit integram missam audire, sed potest audire quoad ejus substantialia, ad id tenetur; Idemque dicas de jejunio.*

V. *Probabilius dicendum, quod impotens implere totum praeceptum teneatur ad partem, quam potest, si ea sit notabilis, & censeatur intentio a Superiore.*

VI. *Qui nequit Horas sine socio recitare, num teneatur illum asciscere? Et num Privilegiarius tempore Interdicti teneatur audire Sacrum die festo?*